

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

*студент Шишова Ю.Г.
(наук.керівник доц. Рубанов П.М.)*

Успішна діяльність будь-якого суб'єкта господарювання за умов ринкових відносин неможлива без періодичного використання різноманітних форм залучення кредитів. Кредитування є однією з найризикованіших операцій комерційних банків України на сучасному етапі їх діяльності, про свідчить питома вага проблемних кредитів у їх кредитних портфелях. Однією з основних причин виникнення проблемних кредитів є відсутність адекватної методики оцінки кредитоспроможності позичальника та врахування ступеня кредитного ризику банку в момент прийняття рішення про доцільність надання кредиту.

Дослідженням даної проблеми займалися такі вчені, як Вітлінський В.В., Мельник Г.Г., Бакаєв А.С., Шульга Н.П., Гаманкова О.О., Ковганич І.М., Потійко Ю.А., Олійник О.О. та інші.

Оцінка кредитоспроможності є основним етапом процесу кредитування, від правильності якої залежить успішність кредитного процесу.

Аналіз української банківської практики показав, що на сьогодні банки самостійно розробляють підходи до оцінки кредитоспроможності. Вони фіксуються у внутрішньобанківських документах та визначаються з урахуванням вимог Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджене постановою Правління НБУ від 06.07.2000р. №279.

З метою виявлення адекватної методики оцінки кредитоспроможності позичальника були розглянуті підходи до оцінки кредитоспроможності, запропоновані д.е.н. Вітлінським В.В. та Мельником Г.Г.

В рамках першого підходу Вітлінським В.В. сформовано інтегральний критерій, на підставі якого можна адекватно провести порівняльний, кількісний аналіз кредитоспроможності позичальника, оцінити ризик та надати керівникам банківських установ об'єктивний інструмент для наукового обґрунтування надання кредитів. Вчений

розробив методику оцінки кредитоспроможності підприємства, що формується у вигляді функцій критеріїв кредитоспроможності, таких як: платоспроможність позичальника та забезпечення позики, і відповідним їм субкритеріям: фінансовий стан, репутація, об'єктивний та суб'єктивний ризики, ризик щодо забезпечення позики. Після цього визначається клас позичальника за кожним із відокремлених субкритеріїв та сукупний клас позичальника за його кредитоспроможністю і ступенем ризику в цілому. Багаточисельність аналізованих факторів та кількісне значення кредитного ризику як результат розрахунків, є сильними сторонами методики. Але й є недоліки: наявність досить умовних факторів (термін займання посади керівником підприємства, кваліфікація персоналу, клас гаранта); складність визначення ряду вагомих показників, яка пов'язана з пошуком необхідної для розрахунків статистичної інформації.

Мельник Г.Г. та Бакаєв А.С. пропонують методику розрахунку оцінки кредитоспроможності, яка є спробою зберегти переваги та позбавитися недоліків, що характерні методиці Вітлінського В.В. Для аналізу кредитоспроможності господарюючого суб'єкта необхідно розрахувати наступні параметри діяльності підприємств: коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE), коефіцієнт рентабельності продажів (R_s) і коефіцієнт зростання робочого оборотного капіталу (K_{ppk}). Коефіцієнт зростання робочого капіталу є новинкою цієї альтернативної методики і характеризує стійкість компанії, відображує, наскільки впевнено та швидко зростає робочий капітал в порівнянні з минулим роком. Саме тенденція щодо зростання величини робочого капіталу є запорукою стійкого розвитку комерційної структури. Запропонована методика є засобом визначення кредитоспроможності позичальника і величини кредитного ризику, що дозволяє наблизити ці показники до реального рівня фінансового стану підприємства та полегшує для кредитних установ задачу з диференціації кредитних ставок для своїх клієнтів.

Негаразди сьогодення, нестабільна економічна ситуація, недосконалість правового поля обумовлюють підвищені вимоги щодо оцінки кредитоспроможності. Тому, оцінюючи послідовно визначені компоненти і за умови виявлення невідповідності хоча б за одним з них, повинно прийматися рішення про неможливість надання кредиту такому позичальнику без продовження більш деталізованого оцінювання зазначених компонентів.